

Цибулько В.
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

ФЕНОМЕНОЛОГІЯ І ГЕРМЕНЕВТИКА ЯК МЕХАНІЗМИ ПОЕТИЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ У ПРОСТОРІ КУЛЬТУРИ-РЕЦИПІЄНТА

Проаналізовано значення феноменології і герменевтики як механізмів, за якими створюються поетичні переклади у культурі-реципієнті. Акцент зроблено на виявленні спільних та відмінних рис між цими двома напрямками філософії та культурології, які також виступають альтернативою літературознавству і перекладознавству у підході до вивчення та оцінки створюваних перекладів.

Ключові слова: феноменологія, герменевтика, поетичний переклад, інтерпретація тексту, діалог культур, одухотворення архетипів.

Сучасна гуманітарна наука характеризується посиленням інтегративних процесів. Яскравим виявом синтетичної природи новітнього світоглядного знання є парадигма культурології, теоретико-методологічні основи якої на пострадянському формуються внаслідок інтерації численних галузей, і головними серед них є філософія та філологія. Результатом філософсько-філологічної взаємодії є традиція *семантичного аналізу літературного тексту* як носія певного типу світобачення, точніше кажучи, – спектру різних типів світобачень, що вступають у діалог. Даний діалог, складаючи смислове тло тексту, найповніше виявляється у феномені перекладання, зокрема поетичного перекладу, який представляє собою трансляцію смислів однієї культури у сфері Іншого, у крайніх своїх формах – Чужого. Феноменологія Чужого як «дивного» (англ. «Foreign, Alien, Strange») та пов'язана із нею проблема «крадіжки» статусу чужості через «одомашнення» (налаштування на своє) розглядається у проекції поетичного перекладу двояко: позитивно (в аспекті переведення на мову рідної культури) та негативно (в аспекті тотальної нівеляції інакшого). З почуття страху перед Чужим, Інакшим, народжуються комунікативні стереотипи, ілюзії та міфологеми, що ускладнюють процес розуміння й одночасно виводять нас на мотив Іншого у поетичному перекладі.

Саме тому досягнення *класичної (філологічної) та некласичної (філософської) герменевтики, феноменології культури, діалогічної філософії, семіотичного підходу та постструктуралізму у сучасній культурологічній думці* можуть скласти актуальну теоретичну основу дослідження *перекладу як феномену діалогу* – взаємопроникнення смислів різних культур за рахунок взаємодії перекладача з текстом. Відповідно до класичних культурфілософських праць про перекладання (Г.-Г. Гадамер [3], Х. Ортега-і-Гасет) переклад визначається як феномен взаємодії культурних смислів, що належать до різних ціннісних шкал та різних хронотопів. Важливою історіографічною базою у даному ракурсі постають роботи присвячені герменевтичній проекції поняття інтерпретації. Ф. Шляермахер розглянув інтерпретацію як сприйняття цілого через його частини [16]. Для В. Ділтея центральним в інтерпретації стає поєднання інтерпретатора з тим, що він інтерпретує [6]. Для Г. Гадамера важливим стає злиття історичних періодів, що їх представляє інтерпретатор і інтерпретоване [3, 4]. Важливо також відмітити ідеї

спорідненості герменевтики і феноменології, викладених в роботах М. Хайдегера [15] та П. Рікера [11]. У будь-якому разі проєкція смислів з однієї духовної площини в іншу викликає відповідні трансформації тексту. У даних трансформаціях і знаходить свій вираз процес інтерпретації як діалогу. Учасниками даного діалогу постають Автор і Читач, що, у свою чергу, розпадається на емпіричне Я (поза текстом) та духовно-естетичне Я (у тексті).

Метою даної статті є виділення і розкриття значущості феноменолого-герменевтичного підходу до процесу створення поетичного перекладу.

Для досягнення даної мети ми поставили перед собою наступні задачі:

1. Розглянути хід розвитку герменевтичної та феноменологічної наукової думки з точки зору культурологічного бачення;
2. Розкрити спільні та відмінні риси між герменевтикою та феноменологією, як рушійними силами поетичного перекладу.
3. Продемонструвати роль феноменології та герменевтики як інструментів функціонування семіотичного дискурсу поетичного перекладу як феномену інтеркультурного діалогу.

Будь-який текст, що перекладається, становить динамічне семантичне поле, що відрізняє його від застиглого у своїй статичності «твору» – кінцевого артефакту культури, – безкінечною кількістю знаків з не менш безкінечною кількістю значень, здатних включати позначуване у безкінечну кількість інтерпретативних контекстів. Структура такого тексту є виявом «подвійного культурного порядку» означника та означуваного, декодування якого представляє собою вертикальний зондаж символів як уміння за видимими об'єктивними формами культури вбачати невидимі суб'єктивні її образи (герменевтична інтерпретація, або культурно-антропологічний концепт «thickdescription» – англ. «насичений опис»). Поетичний текст як предмет інтерпретативного аналізу у світлі семіотики культури постає як сфера одухотворення архетипів через символ. Онтологічна істина, яка утворює архетипно-генетичне ядро тексту постає як сакральний смисл, що, викликаючи нуміозне переживання, забезпечує катарсичний ефект поезії.

Декодування універсальї культури як основа тлумачення тексту змушує нас звернутися до розкриття конкретних механізмів *герменевтики* як вияву «глибинного» спілкування з текстом на архетипному рівні. Найбільш глибинним і цікавим, на нашу думку є герменевтично-феноменологічний ракурс дослідження поняття інтерпретації, що в першу чергу полягає у виявленні спільних та відмінних рис герменевтики та феноменології як сучасних різновидів філософсько-літературної та культурологічної думки.

Герменевтика як наука сформувалася завдяки діяльності німецького релігійного філософа-протестанта і теолога Фрідріха Шляєрмахера, основною з ідей якого було протистояння нерозумінню. У його праці під назвою «Герменевтика» [16] особлива роль належить «окремій особистості» реципієнта, від здатності розуміти і сприймати якого залежить рівень пізнання чужого мовлення. Розуміння для Ф. Шляєрмахера – це відтворення первісного авторського задуму, проте не у предметно-змістовному розумінні, а у сприйманні автора як мислячої індивідуальності із проникненням у її

психологію. Основним поняттям, яким сучасна герменевтика завдячує Ф. Шляєрмахеру є поняття «*герменевтичного кола*», що полягає у сприйманні цілого через його частини, а також поняття окремої частини через ціле. Вихід з цієї замкнутої структури вчений вбачав у співпаданні реального смислу і інтерпретації.

Подальший розвиток герменевтики як науки про інтерпретацію текстів пов'язаний з ім'ям Вільгельма Дільтея, який досліджував дане поняття у історичному ракурсі (історична інтерпретація). Історичний текст В. Дільтей запропонував розглядати за методом «психологічної реконструкції» шляхом виділення окремої ланки, яка б поєднувала інтерпретатора з тим, що піддається інтерпретації [6]. Цією ланкою виступила культурно-історична дійсність. Ведучи мову про літературознавство, допустимим є твердження, що герменевтика В. Дільтея, ґрунтована на класичній німецькій філософії брала за вихідне зміст та ідею твору. Можна дійти висновку, що Ф. Шляєрмахер та В. Дільтей заклали основи теорії інтерпретації як вчення про міжособистісне розуміння і міжкультурну взаємодію. Фактом, що підтверджує можливість подібного трактування є те, що на період зламу XIX та XX століть слово «інтерпретація» було терміном виключно юридичним (трактування законів і правових угод). Звідси – маємо середньовічний термін «*екзегеза*» (від грецької *exegesis* - тлумачення), що застосовувався як синонім мистецтва тлумачення текстів.

Герменевтика у ході своєї еволюції від класичної екзегетики у цілісну онтологічну систему поступово трансформується у філософське поле *феноменології*. Об'єктом вивчення даної школи є «феномен» - явище чуттєвого пізнання світу, на відміну від номінальних понять, що сприймаються виключно розумом. Початок вивчення поняття феномену слід пов'язати з метафізичним вченням І. Канта і «Феноменологією духа» Г.В.Ф. Гегеля [8], [2].

Становлення феноменології як окремої науки пов'язано з діяльністю Едмунда Гуссерля, що досліджував сутність та феномени свідомості у світлі її направленості на окремі предмети. Уся сприймана людиною реальність пояснюється Е.Гуссерлем як акти її свідомості, адже не дивлячись на об'єктивне існування світу, зрозуміти і пояснити його може лише людина. Свідомість, у свою чергу, є потоком феноменів, тобто ідеальних об'єктів мислення, що опинилися в центрі свідомості.

Метою Е. Гуссерля було виявлення сутності структури пізнання як такого (поза межами емпіризму). Для цього він запровадив поняття «*Epoche*» - відсторонення від реалій оточуючого світу, адже важливою є не сама дійсність, а те, як вона сприймається людиною. Таким чином маємо змогу дослідити спорідненість концепцій феноменології та герменевтики: людина сприймає світ через особливості своєї свідомості, тобто сама вкладає сенс у пізнавані предмети. Якщо з точки зору герменевтики текст є втіленням інтенціональності смислових потоків і свідомість людини (автора та читача твору) також може поставити як текст, то з точки зору феноменології світ буття як текст піддається тлумаченню та розумінню через інтерпретацію інтенціональності, через занурення у неї. Онтологізація герменевтики та «філологізація» онтології призводять до утворення поля спільної взаємодії філософії та мовознавства через синтезування герменевтичних студій з феноменологією на основі еволюції класичної (мовної) герменевтики у неklasичну

(філософську). У даному розумінні під акцент підпадає відмінність між суб'єктивністю особистості сприймаючого та об'єктивністю власне предмету.

Безпосереднє переплетення феноменології і герменевтики відбувається у межах наукової діяльності Мартіна Хайдеггера, який позначив своєю постаттю одразу три течії (феноменологію, герменевтику та екзистенціалізм). У своїх роботах [13], [14], [15] М. Хайдеггер визначає феноменологію як філософську герменевтику, даючи таким чином початок новій теорії інтерпретації, у якій важливе місце займає постать інтерпретатора, який інтерпретує не лише твір, але і *самого себе*, тобто додані ним самим значення. Саме у цьому ракурсі може бути розглянуто постать перекладача-інтерпретатора поетичних текстів як їх співавтора.

Зв'язок феноменології з герменевтикою, який доносить до нас М. Хайдеггер дістав чіткого визначення запропонованого французьким філософом Полем Рікером: «Феноменологія залишається необхідною передумовою герменевтики, і разом з тим феноменологія не здатна визначити себе без герменевтики» [10, с. 88]. Сюди ж слід віднести думку П. Рікера про те, що при всій «чужорідності» герменевтика «може зростися з феноменологією» [10, с. 89]. Спільним для цих наук є цікавість до тлумачення смислів: феноменологія розглядає активну діяльність свідомості як утворення сенсу. Феноменологічна критика, так само як літературна герменевтика вважала художній твір завершеним лише на рівні читацького сприйняття (спільний інтерес до постаті читача). Тенденція до синтетичного поєднання триває і сьогодні, аргументом на користь цього є, наприклад, створення «герменевтично-філологічної теорії мистецтва» Вольфганга Ширмахера [16].

Таке взаємодоповнення двох напрямів посприяло розвитку сучасної герменевтики в особі Г.-Г. Гадамера, який наголошував на вибоках запропонованої ним концепції: «...сумлінність феноменологічної дисципліни, що була поставлена нам за обов'язок Е. Гуссерлем, широта історичного горизонту, що був відкритий будь-якому філософствуванню Дільтеєм, і не в останню чергу взаємопроникнення обох цих імпульсів з третім, що був отриманий декілька десятиліть тому завдяки Хайдеггеру» [4, с. 162]. Його праця «Істина і метод» [3], у статті «Семантика і герменевтика» [4] розвинено ідеї М. Хайдеггера щодо онтологічної філософії і герменевтики, зроблено спробу використати герменевтичні пошуки на феноменологічній основі з перевіркою їх доказовості.

Інтерпретацію тексту Г. Гадамер називає «злиттям горизонтів» [7, с. 87]. Кожен текст створюється автором у певний історичний період, читач в свою чергу також представляє окремий історичний проміжок. «Процес читання заангажує ці два полюси історичності. Прорив в інтерпретацію настає тоді, коли дві історичності зливають два різні погляди в один досвід. Злиття горизонтів творить значення. Це значення не належить ні текстові, ні читачеві, а є результатом взаємодії між ними. Отже, як вважає Гадамер, відмінність стає мостом, а не бар'єром розуміння» [7, с. 89]. Акцентування відмінності як шляху до розуміння – ідея, яка не втратила актуальності до наших днів. Вона відповідає риториці *Differance* у постмодерні (зокрема, постструктуралізмі Ж. Дерріда) та концепту агональності у межах постсучасної концепції діалогу.

Розглянуте вище взаємне доповнення герменевтики і феноменології не можна ототожнювати з їх ідентичністю. Саме тому слід також розглянути принципові відмінності підходів до розглядуваного питання інтерпретації. Їх можна умовно розділити на п'ять складових. По-перше – це різні предмети дослідження. За словами П. Рікера «... герменевтика зберігала теоретичні задачі, відмінні від інтересів конкретної феноменології. Тоді як феноменологія ставила питання про смисл здебільшого у когнітивному і перцептивному вимірах, герменевтика, починаючи з Дільтея, ставила його у площину історії наук про людину [11, с. 425]. Останнє не означає, що П. Рікер заперечував спільність підходів, на що вказує наступне продовження його думки: «Проте це було і з однієї, і з іншої сторони те саме фундаментальне питання про відносини між смислом і Я» [11, с. 425]. Феноменологія ставить на меті виявити структури свідомості, а для герменевтів предметом дослідження є те, що було створено даною свідомістю, тобто безпосередньо текст. Втім, текст як породження структур свідомості несе у собі її інтенцію, що робить подвійний феноменологічний опис свідомості автора та власної як читача-інтерпретатора взаємно пов'язаними та наступними процесами. Важливими для герменевтики є об'єктивні характеристики предмету (результатів роботи свідомості), проте значення, що були створені суб'єктом продовжують існувати вже незалежно від нього і можуть бути реалізовані без залучення у приймаючу свідомість (тобто поза межами інтерпретації). Функціонування свідомості забезпечує наслідування досягнень культури і літератури, а прийняте для феноменології поняття «чистої свідомості» герменевтика редукує до рівня запропонованого М. Хайдеггером «тут буття» («Dasein») з його культурно-історичною і естетичною складовими, що пов'язується з мовним оформленням буття. [10, с. 75]. Коли герменевтика переносить свою увагу з тексту на свідомість як поле смислів, надаючи світові герменевтичних рис, вона стає феноменологією. Коли феноменологія, здійснюючи опис свідомості, виявляє схильність до проникнення у неї, вона стає герменевтикою. Філософська герменевтика та феноменологія за таких умов – споріднені парадигми, синтезовані на базі фундаментальної онтології М. Хайдеггера з його ідеєю буття через мову («дім буття»), що вимагає інтерпретації.

Друга відмінність полягає у різних поглядах на мову. Герменевтика розглядає фіксовані у мові значення, що взяті як результат функціонування свідомості, а феноменологічний метод передбачає відокремлення значень від словесного вияву [10, с. 78]. Мова тут, за визначенням П. Рікера «знімає з себе в інтенціональній спрямованості» [10, с. 78]. А для герменевтичного ракурсу, з яким до поняття мови підходять М. Хайдеггер та Г. Гадамер мова невіддільна від «тут-буття», вона розвивається за ходом історії, відбиваючи у собі людський досвід: «Мовний характер розуміння – суть, конкретність дієво-історичної свідомості» [10, с. 79]. Мова - це спосіб індивідуальної самосвідомості і найсуттєвішою її ознакою є її повнота значень. Тобто за М. Хайдеггером сутністю людського буття є мова, а сутністю мови – поезія, адже «Поезія вирує у стихії висловлювання і мислення» [7, с. 137]. Слід зазначити, що позиція щодо мови і її ролі у поетичному перекладі визначає його направленість: дотримання мовних норм мови перекладу стає основою для концепції, яку у літературознавстві прийнято

називати «одомашненням», і навпаки, експериментування та нехтування загальноприйнятими мовними нормами дає початок концепції «очуження»

По-третє принципова відмінність герменевтики від феноменології – це багатозначність тлумачення предмету (у феноменології поняття феномену є однозначним). Тобто герменевтичне значення розглядається в залежності від суб'єкта, що сприймає. Герменевтика не втрачає зв'язку із життєвим досвідом суб'єкта. У даному випадку філолог-дослідник виступає не просто як реципієнт, а як співавтор, який вносить свої акценти в обумовлену історією інтерпретацією того чи іншого тексту. За П. Рікером парадигма інтенціональних відносин переноситься з логічного плану на план сприйняття [11, с. 426]. Саме таким філологом дослідником слід вважати поета-перекладача, що береться за виконання свого власного зразку перекладу поетичного тексту.

По-четверте, відрізняється погляд на характер роботи свідомості. Феноменологія робила акцент на визначенні діяльності направленої на створення сенсів, а в герменевтиці акцентом стала зорієнтованість на виявлення цих сенсів. У першому випадку роль Я має загальне значення, тоді як для герменевта важливою є експлікація «тут-буття» у світі, що визначається через текст. Для феноменологів соціально-історична картина світу постає лише крізь призму суб'єктивності, герменевтика пояснює соціальні явища крізь історичний розвиток мови. Сенс у феноменології актуалізується у «логічному часі», у чистому часі сприйняття, а у герменевтиці – у історичному часі. До того ж герменевтика розглядає також питання про інтерпретацію символіки позасвідомого як один із центральних. З даного ракурсу постає можливим розставити акценти даного спектру у діяльності різних поетів-перекладачів.

Останньою суттєвою відмінністю герменевтики від феноменології є характер методичної процедури: для феноменологічного опису він є нейтральним та пов'язаний з утриманням від оцінок від оцінок і суджень (епохе), а для герменевтики він не може не бути аксіологічно забарвленим у результаті інтуїтивно-емоційного співпереживання, що кладеться в основу розуміння. Втім, опис та аналіз смислів у феноменології (на що вказують самі сучасні феноменологи) як породжень людської суб'єктивності не може не містити елемент емпатії як чисто герменевтичної якості. Відповідно до цього (згідно рівня співавторства, який виділив для себе поет-перекладач) можна оцінити рівень феноменологічної нейтральності, або навпаки герменевтично-суб'єктивної забарвленості тексту перекладу.

Герменевтика базується на значущих позиціях слова і мови у житті людини, ще В. Дільтей казав, що лише у мові глибина душі знаходить вичерпне і об'єктивне відбиття [6, с. 117]. Для Г. Гадамера слово – це рушійна сила до розуміння і осягнення сенсів, що у ньому містяться. Слово – це не просто знак, у ньому відкриваються пласти часу та простору, що сприяє розвитку мислення [6, с. 118]. М. Хайдеггер визначив мову як «дім буття», а мислителі і поети – це охоронці цього дому: «Мова не просто передає у словах усе очевидне і все приховане як зрозуміле якимось чином, але і вперше приводить у простори відкритого суще як певне суще» [12, с. 103]. А саме мова є безперечним базисом також для літературознавства та перекладознавства.

Визначальною сходинкою нового ракурсу дослідження є, на нашу думку, проведення паралелей між класичними підходами до створення зразків поетичного

перекладу у літературознавстві та розглянутими вище напрямками з точок зору культурологічного вчення. Центральним орієнтиром у даному ракурсі слід вважати концептуальні відмінності між неокласичною та неоромантичною школами українського поетичного перекладу, що, в свою чергу, найяскравіше простежуються на прикладі створення україномовних перекладів сонетів В. Шекспіра. Першим, хто виконав повний переклад всього циклу сонетів В.Шекспіра, став поет-емігрант І.Костецький. Його варіанти сонетів з'явилися у Мюнхені (видавництво «На горі») у 1958р. Він також став першим перекладачем сонетів, у перекладацькій творчості якого домінуючими стали неоромантичні тенденції, які, проте, були сформульовані лише через 35 років після появи даних перекладів [17, с. 266]. Йдеться про метод, що дістав назву «очуження», «учуднення», «одивнення».

Для І.Костецького даний напрям, що передбачає «руйнування автоматизму сприйняття навколишнього світу», стає способом відображення не стільки чужої культури і мови, скільки стильової оригінальності автора першотвору. Своєму перекладацькому методу І.Костецький давав наступне пояснення: «перевдягнений іншою мовою, але взятий у дослівності дістає раптом учуднення, а тим самим і увиразнення» [17, с. 263]. Отже феномен «очуження» можна визначити як дослівний переклад, що базується на фундаменталістській відданості букві оригінального тексту. У даному світлі його підхід у літературознавстві перегукується з феноменологічною концепцією «епохе», що виступає проти «крадіжки чужості», тобто проти позбавлення Чужого його рис інакшості, що і нагадує нам розглянутий нами метод «очуження», за яким І. Костецький скоріш надавав рис інакшості Своїому (мові, якою створював свої переклади). Науковець Л.Коломієць називає творчий підхід І.Костецького до перекладу «модерністичним експериментом». Судячи зі статей науковця, ставиться вона до такого експерименту досить позитивно. А.Якимчук також схильний високо оцінювати творчість І.Костецького.

Подібним принципом у своїй перекладацькій діяльності керується також В. Барка, які з метою розкрити усю глибину поетичного тексту вдаються до учуднення мови перекладу, наголошуючи на її недостатній розвиненості. В. Барка "оновлює і збагачує українську поетичну мову, деканонізує її ідіоматику, демонструючи її нові невичерпні потенційні можливості" [9, с. 463]. Головним завданням В. Барки є створити прозорий переклад - не в плані його зрозумілості та читабельності тексту, а у сенсі його відкритості для "світла поетичної свіжості, неповторності, здатності вражати, потрясати читача" [9, с. 464].

На противагу концепції «очуження» більш-менш сталим базисом виступає в перекладах українська мова представників неокласицистичної школи поетичного перекладу: вони не створюють нових лексично-граматичних нюансів, змінюючи, натомість комбінативну здатність тих одиниць, що вже були створені суспільством. Даний підхід у літературознавстві дістав назву «Одомашнення». Дослідник С. Гординський відокремлює такі основні риси неокласичної перекладної поезії Г. Кочура, В. Мисика, Д. Паламарчука як ясність стилю, добірна українська мова без натяку на «гвалтування її законів», логічний, легкий для сприйняття синтаксис, філігранна ритмомелодика, зрозумілість, читабельність [5, с.18].

«Одомашнення» як трансформацію в іншу культуру можна порівняти з герменевтичною інтерпретацією. Науковець Є. Більченко визначає останню наступним чином: «Герменевтична інтерпретація є формою діалогу дослідника з досліджуваним текстом культури і провідним методологічним і методичним напрямом розвитку культурологічної думки». [1, с. 289].

Питання культурного очуження або одомашнення як один з опорних пунктів проблеми перекладності дозволяють підтвердити актуальність дослідження перекладу у рамках зовсім іншого дискурсу, а власне дискурсу культурологічного із залученням основних понять герменевтики, принципи якої можна співвіднести з літературознавчою концепцією «одомашнення» (неокласичні тенденції) та феноменології («епохе»), що перегукується з неоромантичним принципом «очуження» у літературознавстві. Переклад, таким чином, може бути розглянуто як базисне поняття культурології а не суто як літературознавче чи перекладознавче поняття.

Отже можна дійти безперечного висновку, що герменевтика і феноменологія залишаються самостійними, але спорідненими методами пізнання і інтерпретації, що чинять свій вплив на сучасну культурологію і літературознавство, а через них на процес поетичного перекладу як найяскравішого вияву діалогу культур, що в свою чергу відкриває можливість герменевтично-феноменологічного підходу до вивчення адекватності зразків поетичного перекладу в українській літературі. Останнє виступає своєрідною альтернативою традиційному літературознавчо-перекладознавчому підходу до даного питання.

Література:

1. *Більченко Є. В.* Культурологічний дискурс філософії діалогу: чужий. Інший. Близній. Третій: дис. на здобуття наук ступеня доктора культурології: спец. 26.00.01 – «Теорія та історія культури / Євгенія Віталіївна Більченко — Київ, 2011. — 442 с.
2. *Гегель Г. В. Ф.* Феноменологія духа / Г. В. Ф. Гегель. – СПб.: Наука, 1992. – 425 с.
3. Гадамер Г.-Г. Істина і метод: у 2 т. / Ганс-Георг Гадамер; [пер. з нім. О. Мокровольського]. – К. : Юніверс, 2000. – (Філософська думка). – Т.1: Основи філософської герменевтики. - 2000. – 464 с.
4. *Гадамер Г.-Г.* Семантика і герменевтика / Ганс-Георг Гадамер; пер. з нім. М. Кушніра // Там само. - С. 158-166.
5. *Гординський С.* Шекспірові сонети в українських перекладах. / Святослав Гординський // Київ: Журнал літератури, науки, мистецтва, критики і суспільного життя. – 1959. – №1(51). – С. 17-20.
6. *Дильтей В.* Введение в науки о духе/ Вильгельм Дильтей; [пер. с нем. В. В. Библихина] // Зарубежная эстетика и теория литературы XIX – XX вв. – М. : Из-во Моск. ун-та, 1997. – С. 108 – 134.
7. *Зубрицька М.* Антології світової літературно-критичної думки ХХ століття: Слово, Знак, Дискурс / М. Зубрицька. – Л. : Літопис, 1996. – 633 с
8. *Кант И.* Основание метафизики нравов / Иммануил Кант // И. Кант. Лекции по этике. М., 2005. С. 250.
9. *Коломієць Л.В.* Концептуально-методологічні засади сучасного українського поетичного перекладу (на матеріалі перекладів з англійської, ірландської та американської поезії): [Монографія] / Лада Володимирівна Коломієць. - К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2004. - 522 с.

10. Кулэ М.Х. Феноменология и герменевтика: сходство и различие методов / Майя Харалдовна Кулэ // Критика феноменологического направления современной буржуазной философии. Рига, 1981. С. 74-98.
11. Рикер П. Метафорический процесс как познание, во-ображение и ощущение / Поль Рикер // Теория метафоры: Сб.: Пер. с англ., фр., нем., исп., польск. яз. / Общ. ред. Н. Д. Арутюновой и М. А. Журиной. - М.: Прогресс, 1990. - С. 416-434.
12. Соловьев В. С. Гермес Трисмегист / Владимир Сергеевич Соловьев // Энциклопедический словарь. Издание Ф. А. Брокгауза и И. А. Ефрона. – СПб., б.г., т. XIII, стб 293-296; Семушкин А. В. Литературный корпус греко-египетского философского синкретизма // Человек как философская проблема: Восток-Запад. – М., 1991, С. 95 и 103–104.
13. Хайдеггер М. Время и бытие / Мартин Хайдеггер; [пер. с нем. В.В. Бибихина] // Хайдеггер М. Время и бытие: Статьи и выступления / сост., пер. с нем., вступ. ст., примеч., тематич. указ. и указ. имен В. В. Бибихина. - М. : Республика, 1993. - С. 391-406.
14. Хайдеггер М. Письмо о гуманизме / Мартин Хайдеггер; [пер. с нем. В. В. Бибихина] // Там же. - С. 192-220.
15. Хайдеггер М. Путь к языку / Мартин Хайдеггер; [пер. с нем. В.В. Бибихина] // Там же. - С. 259-273.
16. Шлейермахер Ф. Герменевтика / Фридрих Шлейермахер - СПб.: Европейский дом, 2004. - 242 с.
17. Якимчук А.П. Неоромантичні тенденції в українському перекладі / А.П. Якимчук // Гуманітарний вісник. — 2008. — №13. — С. 263—268.

Annotation

Tsybulko Volodymyr Phenomenology and Hermeneutics as Mechanisms of Poetic Translation in the Sphere of Recipient Culture. Analyzed is the role of phenomenology and hermeneutics being mechanisms of creating poetical translations in recipient culture. Accentuated is definition of common features and features of distinction between these two branches of philosophy and culturology providing that these branches are also an alternative to literary criticism and translatology in studying and assessing translations being created.

Keywords: *phenomenology, hermeneutics, poetical translation, interpretation of texts, dialog of cultures, inspiration of archetypes.*